

MACEDÓNIAI MAGYAR REFORMÁTUS EGYHÁZ SZOPOT KÖZPONTTAL

*„Be sok minden megoldódna,
ha ismernénk egymást!”*

A MESSZIRŐL jött, nagyvilágot – a frontot is – megjárt, művelt papnak futotta erejéből sokkal többre is, mint hogy csupán egyetlen községben élő híveivel foglalkozzon. Az már szóba került, hogy színdarabok és versek írásával is foglalkozott, ám egészen más természetű feladatot is vállalt azáltal, hogy az egész világ magyar reformátusságára kiterjedő figyelemmel cikkeket és tanulmányokat is írt. A Szlovákiához tartozó Szap községben (utolsó posta: Balony) adták ki Csekes Béla szerkesztésében a *Református Világszemle* című folyóiratot. Az 1931 novemberében megjelent első számában a Beköszöntőben ezt olvashatjuk: *„Be sok minden megoldódna, be sok nyomor, félreértés, közöny megszűnne, ha ismernénk egymást! Ez a folyóirat a világ összes reformátusairól, de elsősorban a magyar reformátusokról akar összefüggő, rendszeres, tiszta képet nyújtani.”* Terjesztették is szer- te a világban, s olvasni benne messze vidékeken élő és buzgólkodó református magyarokról. Voltak munkatársai Csehszlovákiában, Romániában, Ausztriában, Franciaországban, Észak- és Dél-Amerikában. A délvidékiektől egyébként már csak azért sem esett távol a két határon túl eső szerkesztőség, mert Csekes szerkesztő Ágoston Sándor bácsfeketehegyi püspöknek évfolyamtársa volt a teológián. Ágoston rendszeresen küld összefoglaló tudósítást a jugoszláviai református életről, s Gachal szintén állandó munkatársnak számított a negyedévenként megjelenő folyóiratban. Az 1932. évi májusi számban *Macedoniai magyar*

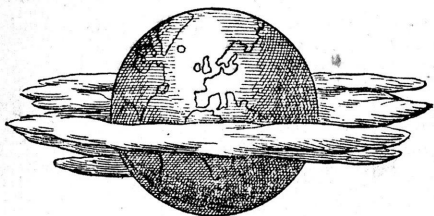
reformátusokról címen írt tudósítást, amelyben az alábbiakat is olvashatjuk. Betű szerint idézzük:

„Macedoniai magyar református egyház Sopot központtal.»

Így neveztük el a Jugoslav királyság déli részén, a Vardar bányában²⁷, a régi Macedonia területén megalakult legkisebb református fiókegyházunkat. Kis és Nagy Sopot a neve annak a falunak, jobban mondva annak a házcsoportnak, ahol bevándorolt református magyarjaink telepedtek le, Skopjétól, a régi Üszkübtől, a Vardar folyó mellett haladva, vonaton három óra járásnyira, közel a görög és a bolgár határhoz. Ezek az első telepések mind a régi Torontálvásárhelyről, mai nevén Debeljačáról költöztek oda.”

Az odatelepedés oka eléggé prózai. Ezt is a tudósításból értjük meg. Torontálvásárhelyen ugyanis egy hold föld ára 12 000–15 000 dinár, az egymás mellett fekvő két Szopot falucskában pedig ennek csupán a tizedrésze. A termőföld és a lakóház is azért volt értékén alul ennyire olcsó, mert a vidékről sokezer török és más muzulmán vallású lakos menekült el az után, hogy szerb, illetve jugoszláv főnhatóság alá kerültek. A vállalkozó kedvű magyarjaink tehát elmentek oda, hogy törpebirtokosokból középirtokosok legyenek. Nyilván az sem volt mellékes, hogy – mint Ágoston püspök már idézett cikkéből értesültünk – azon a tájon az adó csupán töredéke volt annak, amit a bácskai, bánági és a baranyai magyarok fizettek. A vidéken akkoriban a máktermesztés volt a jövedelmező, ópiumot vontak ki belőle a török, görög és olasz kereskedők számára. Később áttértek a dinnyére és a konyhakerti veteményekre. A Vardar völgye sokkal enyhébb éghajlatú, mint a mi Alföldünk. A tavaszi kerti termények akár két hónappal is korábban piacra kerülhetnek, s a termény árát amiatt tetemesen meg lehet emelni. Az oda áttelepedett parasztjaink terményei között volt egy különlegesség is, a szezám, ami elsősorban a török és a muzulmán lakosság között volt keresett cikk. Magyarjaink a termékeikkel eljártak messze vidékekre is, például Szalonikibe. Ezt már Gachal tudósításában olvashatjuk, amit „bánati alesperes”-ként jegyez. Ő ugyanis leutazott a török alól alig felszabadult tájra, Vass Antal pancsovai lelkész társával

²⁷ A királyi Jugoszláviát létének második évtizedében banovina, magyarul bánág elnevezéssel igazgatási egységekre osztották. A Vardári Bánág egy volt ezek közül. Élükön egy-egy bán állott.



REFORMÁTUS
VILÁGSZEMLE

IV. ÉV.

1934. NOVEMBER.

I. SZ.

A nevezetes folyóirat egyik számának címlapja

és Somogyi Benjámint nyugalmazott vasutassal. Szívszorító a jelenet, ahogyan a korábbi hívei hosszú elhagyatottság után Szopot faluban, Katona Imre házában újra láthatják lelkészüket. Katona egy üres, korábban török bég által lakott házat vásárolt meg, s ott tartották a gyülekezet számára az istentiszteletet. *„A délután, csak a madáracsicsérgéstől zavart áhítatos csendjében felhangzott a zsoltár remegő ajkunkon: »Te benned bízunk eleitől fogva.« Csendes zokogással, majd mindig erősebben, hittel, bizodalommal. [...] Az úrvacsorát mindnyájan felvették. Közben leszállt az est, úgy, hogy teljes sötétségben szárnyalt fel a hála éneke a megkönnyebült szívekből: Az Úr én nékem őriző pásztorom, és hatolt be a szomszédos macedon telepések homályos ablakán. Istentisztelet után vallásos iratokat osztottunk szét, majd nyomban megtartott értekezleten megalakítottuk 45 egyháztaggal Macedóniában az első Magyar református fiókegyházat Sopot központtal.»* A tudósítást a szerző 1932. III. 15. keltezéssel jegyzi. Nyilván nem véletlenül.

Neki több jogcíme is volt, hogy kötelességszerűen foglalkozzon a macedóniai magyarokkal. Az esperesi kerület kiterjedt egész Szerbiára, beleértve Belgrádot is, amelynek – alesperesként ő is – az élén állt.

A Református Világszemle cikkeinél érdemes még elidőzni, s nem is csupán a délvidéki magyarok múltjának ismertetése miatt. A lap rendszeresen tudósít a Dél-Amerikában élő magyarokról, felsorolva az általuk létrehozott településeket. Brazíliában: *Szent István falva, Boldogasszony falva, Árpádfalva.*